

PERSBERICHT van het EU-drugsagentschap in Lissabon

JAARVERSLAG 2008: GEMENGD BEELD VAN STIMULERENDE MIDDELEN

Amfetamine- en ecstasygebruik stabiel, maar gebruik van cocaïne stijgt nog steeds

(6.11.2008, LISSABON **EMBARGO 10:00 MET, tijd in Brussel**) Stimulerende middelen zoals amfetaminen, ecstasy en cocaïne worden momenteel na cannabis het meest gebruikt in Europa. Maar binnen deze groep geven cijfers een zeer gevarieerd beeld als het gaat om prevalentie, trends en marktontwikkelingen. Deze verklaring werd vandaag afgelegd door het **EU-drugsagentschap (EWDD)** bij de publicatie van het **Jaarverslag 2008: Stand van de drugsproblematiek in Europa** in Brussel.

Ongeveer 12 miljoen Europeanen (15 – 64 jaar) hebben ooit cocaïne geprobeerd, ca. 11 miljoen amfetaminen en 9,5 miljoen ecstasy. Hoewel de jongste Europese cijfers bevestigen dat het gebruik van amfetaminen en ecstasy stabiliseert of zelfs afneemt, wijzen ze ook op een stijgend gebruik van cocaïne, zij het in een klein aantal landen. Daarnaast werd ook een nieuw beeld gepresenteerd van de “verdeelde markt” voor illegale stimulerende middelen (zie kaart, hoofdstuk 4).

Amfetaminen en ecstasy: situatie stabiel

Ongeveer 2 miljoen jonge Europeanen (15 – 34 jaar) hebben afgelopen jaar amfetaminen geprobeerd en ongeveer 2,5 miljoen hebben met ecstasy geëxperimenteerd. Het rapport van vandaag laat stabiele tot dalende trends zien in het amfetaminegebruik in de laatste twaalf maanden voor deze groep sinds 2003 (figuren GPS-8, i; GPS-23, i, ii). Gemiddeld 1,3 % van de jongvolwassenen verklaart de middelen het hele jaar door te gebruiken. Het gebruik van ecstasy in de laatste twaalf maanden onder jongvolwassenen is ook grotendeels stabiel gebleven in de afgelopen vijf jaar, hoewel er hier en daar kleine stijgingen en dalingen gemeld worden. Gemiddeld 1,8 % jongvolwassenen meldde het afgelopen jaar ecstasy gebruikt te hebben, maar achter dit cijfer gaan aanzienlijke verschillen tussen de landen schuil. Enquêtegegevens van scholen uit **Tsjechië, Spanje, Zweden** en het **VK** tonen ook een stabiele situatie of een afname, zowel in het gebruik van amfetaminen als ecstasy bij 15- en 16-jarigen (tabel EYE-3).

Cocaïnegebruik blijft stijgen

Ongeveer 3,5 miljoen jonge Europeanen (15 – 34 jaar) hebben cocaïne gebruikt in de laatste twaalf maanden en 1,5 miljoen in de afgelopen maand. Zeven landen melden een stijgende trend in het gebruik in de laatste twaalf maanden in recente enquêtes (2005–2007) (figuur 5, hoofdstuk 5; figuur GPS-14, i). In landen met een hoge prevalentie zoals **Denemarken, Spanje, Ierland, Italië** en het **VK** variëren de prevalentiecijfers van de laatste twaalf maanden bij jongvolwassenen van ca. 3 % tot 5,5 %. De tendens in de vraag naar behandeling voor cocaïneproblemen blijft eveneens stijgen. Tussen 2002 en 2006 steeg het aantal gevallen in Europa van nieuwe cliënten die behandeld wilden worden van ca. 13 000 naar bijna 30 000 (figuur TDI-1, ii). In 2006 werden door het **EWDD** ongeveer 500 sterfgevallen geregistreerd die in verband worden gebracht met het gebruik van cocaïne (zie gegevens inbeslagneming hierna).

Europa's verdeelde markt voor stimulerende middelen vraagt om een holistisch antwoord

Cocaïne domineert nu de illegale markt van stimulerende middelen in West- en Zuid-Europa, terwijl het gebruik en de beschikbaarheid elders over het algemeen laag blijven. In de meeste lidstaten van Noord-, Centraal- en

Oost-Europa, met name in de landen die zich sinds 2004 bij de EU hebben aangesloten, hebben amfetaminen vaste voet aan de grond gekregen als gangbaar stimulerend middel (kaart, hoofdstuk 4). Het gebruik van metamfetamine — een drug die aanzienlijke problemen veroorzaakt buiten Europa — blijft binnen de **EU** beperkt tot **Tsjechië** en **Slowakije**, maar de beschikbaarheid of het gebruik wordt sporadisch ook door andere landen gemeld.

Omdat de omstandigheden waarin ze genomen worden op elkaar lijken en de achtergronden die voor hun gebruik genoemd worden overeenstemmen, kunnen cocaïne en amfetaminen in bepaalde mate gezien worden als "concurrerende producten" op de Europese illegale drugmarkt. "De wisselwerking tussen verschillende drugs met dezelfde aantrekkingskracht voor de gebruiker blijft een belangrijk onderzoeksterrein", zegt **Marcel Reimen, voorzitter van het EWDD**. "Het huidige beeld van een verdeelde markt wijst erop dat we ons niet moeten richten op de verschillende stoffen, maar dat stimulerende middelen een holistische aanpak nodig hebben. Het risico bestaat dat de vooruitgang die geboekt wordt door de beschikbaarheid van een drug te verminderen, eenvoudigweg verloren gaat doordat gebruikers overschakelen op een andere drug".

Andere punten uit het verslag...

CANNABIS: "sterkere signalen" dat de populariteit afneemt

Bijna een kwart van alle Europeanen of ongeveer 71 miljoen (15 – 64 jaar) heeft ooit cannabis geprobeerd en ongeveer 7 % (23 miljoen) heeft het in de laatste twaalf maanden gebruikt. Hierdoor is het nog steeds de meest gebruikte illegale drug in Europa. Maar op sommige belangrijke markten, aldus het **EWDD**, zijn er nu "sterkere signalen" dat de drug aan populariteit verliest, wat een bevestiging is van de analyse uit het jaarverslag van vorig jaar.

Naar schatting hebben ongeveer 17,5 miljoen jonge Europeanen (15 – 34 jaar) in de laatste twaalf maanden cannabis gebruikt. De jongste nationale enquêtegegevens betreffende het cannabisgebruik in de laatste twaalf maanden in deze leeftijdsgroep laten een stabilisering of daling zien bij de meeste rapporterende landen (figuur 4, hoofdstuk 3; figuur GPS-4, i), waarbij gemiddeld 13 % van de Europese jongvolwassenen de drug in de laatste twaalf maanden heeft gebruikt. Het aantal 15-jarige scholieren dat ooit (en eventueel zwaar) cannabis heeft gebruikt, blijkt in de meeste **EU**-landen stabiel te zijn of te dalen (HBSC-enquêtes*; figuren EYE-4 en EYE-5). In het **VK**, een land dat altijd opviel door het hoge cannabisgebruik, is een gestage dalende tendens in bevolkingsenquêtes te zien, vooral in jonge leeftijdsgroepen (figuur GPS-10).

"Trends in het aantal regelmatige en intensieve cannabisgebruikers kunnen echter onafhankelijk van de cannabisprevalentie fluctueren bij de algemene bevolking", zegt **Wolfgang Götz, directeur van het EWDD**. Naar schatting gebruiken ca. 4 miljoen Europese volwassenen (15 – 64 jaar) dagelijks of bijna dagelijks cannabis. Binnen de ongeveer 160 000 nieuwe aanvragen voor de behandeling van drugsproblemen die in 2006 werden gerapporteerd, vormen cannabiscliënten de op een na grootste groep (28 %), na heroïnecliënten (35 %) (figuur TDI-2, i).

TOEVOER: DYNAMISCHE MARKTEN VRAGEN OM EEN DYNAMISCH ANTWOORD

"De toevoer van drugs zowel naar als binnen Europa ontwikkelt zich gestaag", zegt **Wolfgang Götz**, "ten gevolge van marktinnovaties die nu belangrijke uitdagingen vormen voor bestaande controle- en volksgezondheidsstrategieën." Belangrijke innovaties zijn: het groeiend belang van de binnenlandse productie van cannabis in Europa; toenemende rapportage van misbruik van synthetische opiaten en illegale productie, een bloeiende onlinemarkt die "legal highs" (zgn. legale geestverruimende middelen) en geneesmiddelen promoot; en de milieueffecten door de productie van synthetische drugs. Vandaag werd ook de nadruk gelegd op de cocaïnesmokkel via West-Afrika en de inspanningen van de internationale gemeenschap om dit gebied te ondersteunen.

Cocaïnesmokkel: West-Afrika, een regionaal doorvoercentrum voor drugssmokkel en nieuwe activiteiten in Oost-Europa

In 2007 liep naar schatting bijna een kwart van de cocaïnesmokkel naar Europa via **West-Afrika** (UNODC, 2008). Deze regio heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een belangrijk doorvoercentrum voor drugssmokkel. Cocaïne komt Europa binnen langs een aantal routes. Een van de belangrijkste transitzones is nog steeds het **Caribisch** gebied. Maar het is de dramatische groei van de drugssmokkel langs de West-Afrikaanse route die waarschijnlijk heeft bijgedragen aan de toename van de beschikbaarheid van de drug en de daling van de cocaïneprijs in Europa. Bovendien heeft dit de rol versterkt van het **Iberisch schiereiland** als het belangrijkste punt waar de cocaïne voor verdere verspreiding de **EU** binnenkomt. Van de 121 ton cocaïne die in 2006 in Europa in beslag is genomen, werd 28 % in **Portugal** en 41 % in **Spanje** onderschept. (In vergelijking met respectievelijk 17 % en 46 % in 2005). In 2006 werden 72 700 partijen in beslag genomen in Europa, meer dan de helft in **Spanje** (58 %) en 2 % in **Portugal** (tabellen SZR-9, SZR-10).

Recente verslagen over de invoer van cocaïne via **Oost-Europese landen (Bulgarije, Estland, Letland, Litouwen, Roemenië en Rusland)** kunnen duiden op de ontwikkeling van nieuwe handelsroutes. Omdat het cocaïnegebruik blijft toenemen, richt men zich steeds meer op het onderscheppen van drugs, waarbij het in Lissabon gevestigde MAOC-N (*Maritime Analysis and Operations Centre–Narcotics*) een hoofdrol speelt in het opsporen van transatlantische zendingen. De nieuwe CECLAD-M (*Centre de Coordination de la Lutte Anti-Drogue en Méditerranée*) in Toulon is opgericht om de smokkel in het Middellandse-Zeegebied te bestrijden.

De binnenlandse cannabisproductie in kaart brengen, "de grote onbekende"

De nadruk werd vandaag ook gelegd op de binnenlandse productie van cannabisbladeren met verslagen van lidstaten die suggereren dat dit "niet meer als marginaal mag worden beschouwd". Cannabishars, meestal uit Marokko, is van oudsher het belangrijkste product in veel EU-landen. Maar de productie van cannabisbladeren binnen Europa neemt al sinds het begin van de jaren negentig toe en in sommige landen wordt nu een overschakeling gerapporteerd van hars op lokaal geteelde cannabisbladeren. Ongeveer 2,3 miljoen cannabisplanten werden in 2006 in Europa in beslag genomen.

De meeste Europese landen maken nu melding van lokale productie van cannabis, van kleinschalige teelt voor persoonlijk gebruik tot grote plantages voor commerciële doeleinden. Lokale productie vormt een grote uitdaging voor rechtshandavingsinstanties omdat er geen grensoverschrijdende smokkel aan verbonden is en de productielocaties zich dicht bij de gebruiker bevinden en dus relatief gemakkelijk verborgen kunnen worden. Omdat dit een blinde vlek is in de informatie over dit vraagstuk, is het **EWDD** gestart met een overzichtsstudie om de reikwijdte en het relatieve marktaandeel van de in het binnenland geteelde cannabisbladeren te bepalen.

Onlinewinkels adverteren voor meer dan 200 psychoactieve stoffen

Het **EWDD** rapporteert eveneens dat onlinewinkels voor meer dan 200 psychoactieve stoffen adverteren in Europa. Dit volgens een mini-onderzoek bij 25 onlinewinkels in 2008. Hoewel veel van deze stoffen in advertenties impliciet aangeduid worden als "legal highs", gelden voor de inhoud in sommige landen dezelfde wetten als voor gecontroleerde drugs en kunnen bestraft worden. Gezien de kleine steekproef moeten de resultaten voorzichtig geïnterpreteerd worden, maar de meeste gevonden winkels lijken gevestigd te zijn in het **VK** en **Nederland** en in mindere mate in **Duitsland** en **Oostenrijk**. Rapporten suggereren dat het aantal onlinewinkels van deze producten toeneemt en dat ze zich snel aanpassen aan nieuwe pogingen om de markt te controleren.

De stoffen die het vaakst verkocht worden als "legal highs" zijn: *Salvia divinorum*; kratom (*Mitragyna speciosa*); Hawaiian baby woodrose (*Argyreia nervosa*); hallucinogene paddenstoelen en een variëteit aan "partypillen" als alternatief voor ecstasy (MDMA). Vaak wordt geadverteerd dat het hoofdbestanddeel van de synthetische "partypillen" benzylpiperazine (BZP) is, maar deze pillen kunnen uiteenlopend plantmateriaal of semisynthetische of synthetische stoffen bevatten. Een risicobeoordeling van BZP door **EWDD** heeft geleid tot

een raadsbesluit in maart 2008 dat de landen een jaar de tijd geeft om de drug onder controle te krijgen. Enkele landen hebben ook controles ingevoerd voor *Salvia divinorum* en/of de werkzame stof ervan, *Salvinorine A*.

Volgens **Marcel Reimen, voorzitter van het EWDD**, zijn "diegenen die leven van de productie, smokkel en verkoop van illegale drugs, creatief, vastbesloten en bereid om elke kans te grijpen om hun markt uit te breiden. Ze doen dit door nieuwe technologieën toe te passen of sociale problemen in sommige delen van ontwikkelingslanden uit te buiten. Ons beleid moet even creatief zijn als we gelijke tred willen houden met een zich ontwikkelende markt die lak heeft aan de kosten voor het individu, de samenleving of het milieu".

Vandaag gepubliceerd: *Drugs en kwetsbare groepen jongeren*

De EU-lidstaten geven in toenemende mate prioriteit aan "kwetsbare groepen" in hun drugs- en sociaal beleid teneinde het risico op potentiële problemen door drugsgebruik te verkleinen op die plaatsen waar de kans het grootst is dat ze ontstaan. Maar er zijn meer diensten nodig om deze goede intenties waar te maken. Een onderzoek van EWDD over dit vraagstuk werd vandaag gepubliceerd en verklaart dat sommige groepen kwetsbare jonge mensen (zoals kinderen in zorginstellingen, dakloze jongeren, vroege schoolverlaters of spijbelaars) gevoeliger zijn voor vroeg drugsgebruik dan hun geïntegreerde leeftijdgenoten en sneller overgaan op problematisch drugsgebruik. Als de profielen van deze kwetsbare groepen bekend zijn en als men weet waar ze gevonden kunnen worden, is dit een belangrijk uitgangspunt voor drugspreventie- en interventiestrategieën. Drugsgebruik kan slechts één aspect van een aantal gedragingen zijn bij kwetsbare groepen, waardoor het drugsbeleid ertoe gebracht wordt om een reeks sociale factoren aan te pakken die de gezondheidsproblemen in deze groepen verergeren, voorspellen of versnellen. Het onderzoek van vandaag legt de nadruk op voorbeelden van aanbevolen plannen van aanpak.

Samenvatting in 23 talen op <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

Opmerkingen:

De gegevens in het *Jaarverslag 2008* hebben betrekking op 2006 of het meest recente jaar waarover informatie beschikbaar is.

Figuren en tabellen die geciteerd worden in dit persbericht, kunt u terugvinden in het *Statistical bulletin 2008*

<http://www.emcdda.europa.eu/stats08>

Informatie over en links naar alle *Jaarverslagen*, persberichten, diensten en evenementen zijn beschikbaar op:

<http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>

* Health Behaviour in School-aged Children (Gezondheidsgedrag van scholieren) (HBSC) <http://www.hbsc.org>